

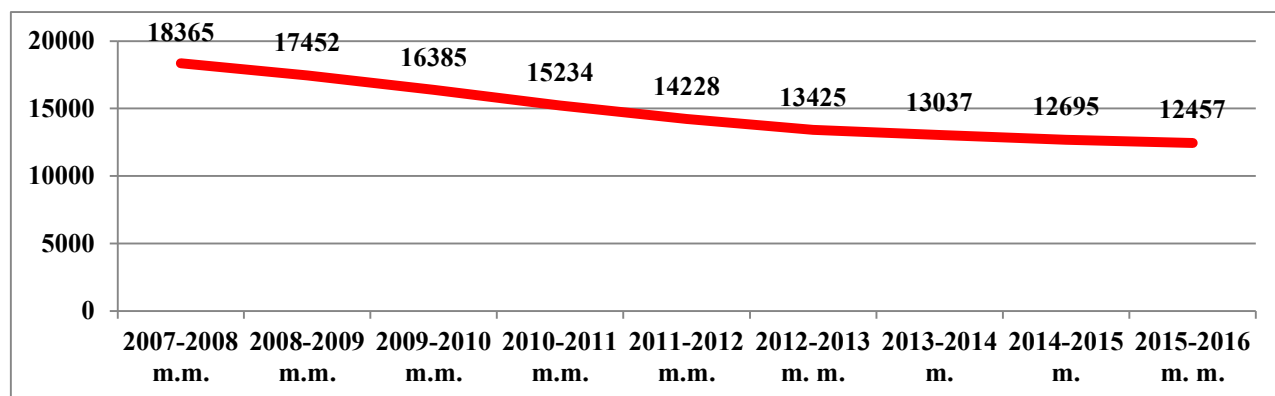

**ŠIAULIŲ MIESTO BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ
MOKINIŲ PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS PATIKRINIMŲ
DUOMENŲ ANALIZĖ 2015/2016 M. M.**

Šiauliai

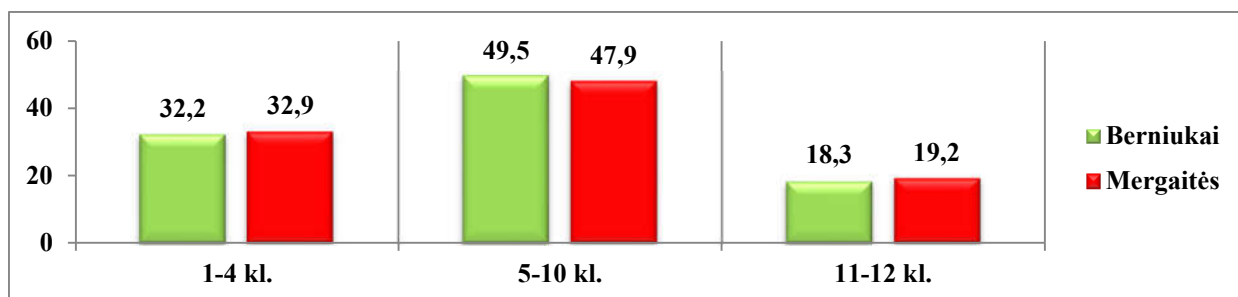
1. MOKINIŲ PROFILAKTINIAI SVEIKATOS PATIKRINIMAI

Pagal mokyklų visuomenės sveikatos priežiūros specialistų pateiktus duomenis Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius kasmet mažėja ir 2015/16 m. m. tesiekia 12 457 (6 284 mergaitės ir 6 173 berniukai), tai yra 238 mokiniais mažiau nei 2014/15 m. m. 2015/2016 m. m. 224 mokiniai mokėsi nuotoliniu būdu (žr. 1.1 pav.).

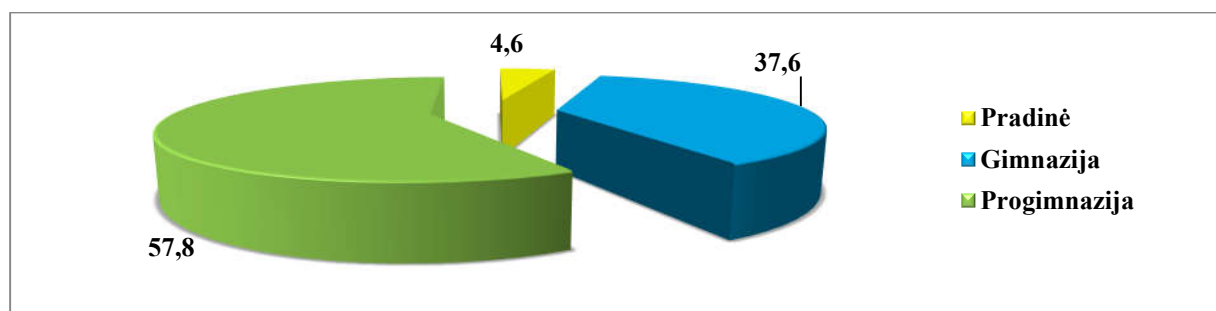
1.1 pav. Mokinių skaičius Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklose 2007-2016 m. m. (abs. sk.)

Lyginant pagal klases, 1-4 ir 11-12 klasėse šiek tiek daugiau yra mergaičių, o 5-10 klasėse – berniukų (žr. 1.2 pav.). 1-4 klasėse mokosi 4 059 mokiniai (2 067 mergaitės ir 1 992 berniukai), 5-10 klasėse 6 064 mokiniai (3 054 berniukai ir 3 010 mergaitės) ir 11-12 klasėse 2 334 mokiniai (1 207 mergaitės ir 1 127 berniukai).

1.2 pav. Mokinių pasiskirstymas pagal klases (proc.)

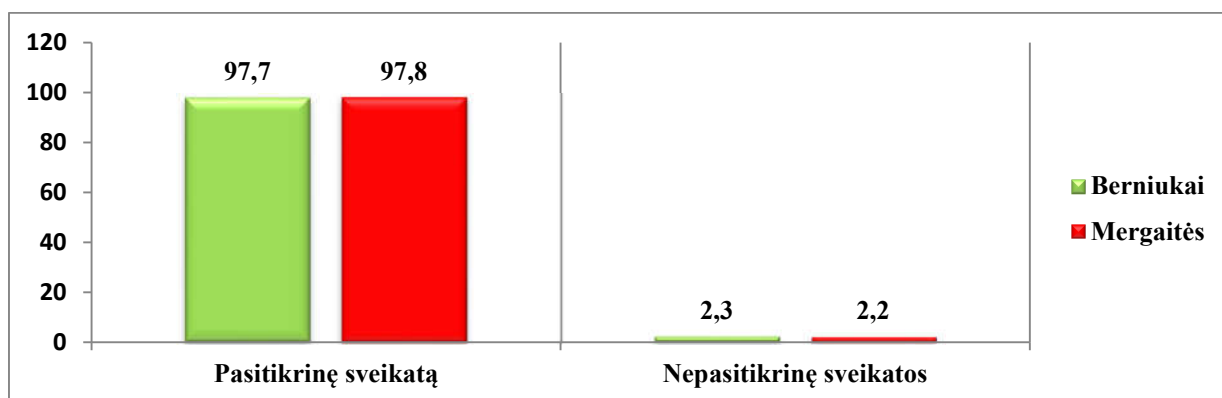
57,8 proc. vaikų mokosi progimnazijose, 37,6 proc. – gimnazijose ir 4,6 proc. pradinėse mokyklose (žr. 1.3 pav.).

1.3 pav. Šiaulių miesto mokinių pasiskirstymas pagal grupę (proc.)

Vadovaujantis 2015 m. profilaktinių sveikatos patikrinimų rezultatais (pagal formą 0,27–1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“) patikrinusių sveikatą mokinių buvo 12 173 (97,7 proc.) (6 143 mergaitės ir 6 030 berniukų), nepatikrinusių – 284 (2,3 proc.) (143 berniukai ir 141 mergaitė) (žr. 1.4 pav.).

96,9 proc. 1-4 klasių, 97,7 proc. 5-10 klasių ir 99,1 proc. 11-12 klasių mokinių patikrino sveikatą profilaktiškai. 99,1 proc. besimokančių pradinėje mokykloje, 98,7 proc. – gimnazistų ir 97,0 proc. progimnazistų taip pat patikrino sveikatą.

1.4 pav. Patikrinusių ir nepatikrinusių sveikatą mokinių dalis (proc.)

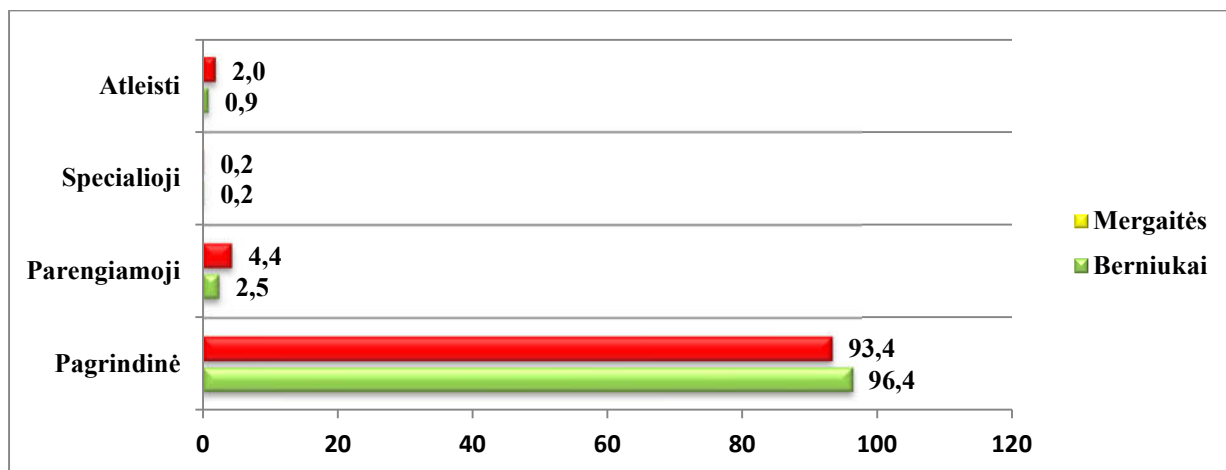
2. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse

Kūno kultūra mokykloje – svarbi bendrojo ir fizinio ugdymo proceso dalis ir mokinių sveikatos stiprinimo, taisyklingos raidos priemonė.

Pagrindinės fizinio ugdymo organizavimo priemonės mokykloje – kūno kultūros pamokos, popamokinė kūno kultūros veikla (sporto būreliai, įvairūs sporto renginiai ir kt.). Kūno kultūros pamokos privalomos visiems sveikiems mokiniams.

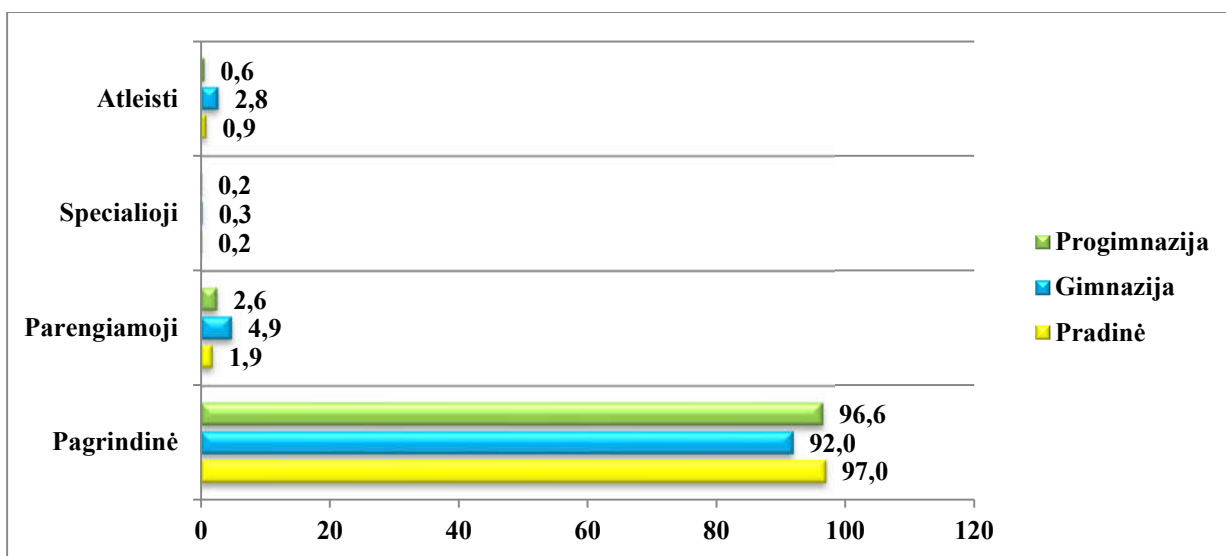
Vaikus, kurių sveikata sutrikusi, gydytojai dažnai atleidžia nuo kūno kultūros pamokų. Vis dėl to vaikams, kurių sveikata silpnesnė, dar labiau nei sveikiems, svarbus įvairių kūno kultūros priemonių, atitinkančių jų sveikatos lygį, teigiamas poveikis.

Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokinių sveikatos būklės analizė parodė, kad į pagrindinę kūno kultūros grupę buvo priskirti 11 550 mokinių, (5 812 (96,4 proc.) berniukai ir 5 738 (93,4 proc.) mergaitės), 268 (4,4 proc.) mergaitės ir 149 (2,5 proc.) berniukai (viso–417) - į parengiamąją grupę, 15 (0,2 proc.) berniukų ir 15 mergaičių (0,2 proc.) (viso-30) - į specialiąją medicininę kūno kultūros grupę. 122 (2,0 proc.) mergaitės ir 54 (0,9 proc.) berniukai buvo atleisti nuo kūno kultūros pamokų (viso-176) (žr. 2.1 pav.).

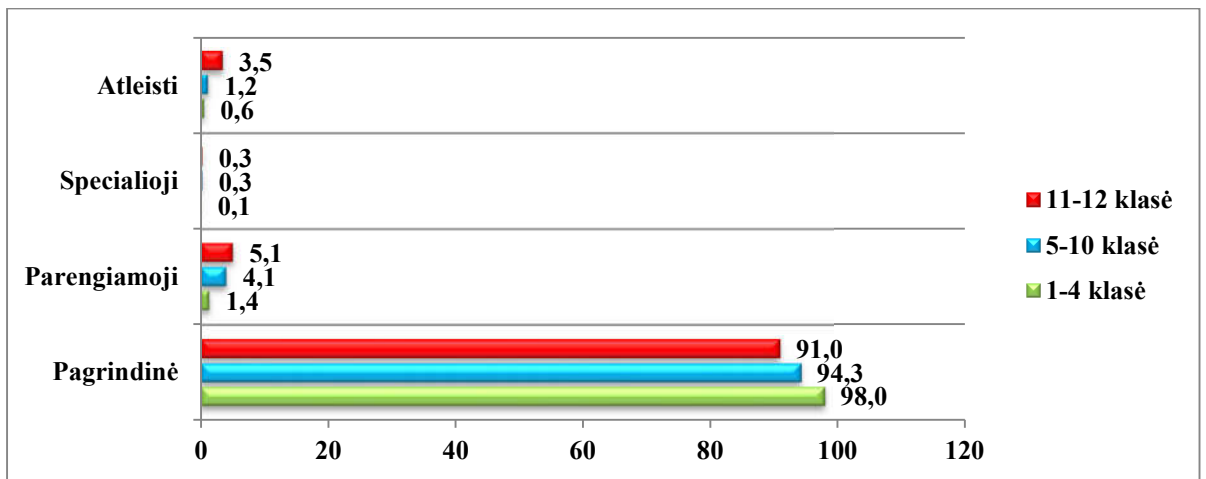
2.1 pav. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse (proc.)

Į pagrindinę kūno kultūros grupę buvo priskirti: 97,0 proc. pradinę mokyklą, 96,6 proc. progimnaziją ir 92,0 proc. gimnaziją lankančių mokinių. Parengiamoji grupė daugiausiai priskirta gimnaziją lankantiems mokiniams – 4,9 proc., 2,6 progimnazistams, 1,9 proc. pradinę mokyklą lankantiems mokiniams. Specialiąją grupę lanko 0,3 proc. mokinių iš gimnazijos ir 0,2 proc. iš progimnazijos bei pradinės mokyklos. Daugiausia atleistų nuo kūno kultūros pamokų buvo gimnaziją lankančių mokinių (2,8 proc.), antroje vietoje – pradinę mokyklą lankantys mokiniai – 0,9 proc. (žr. 2.2 pav.).

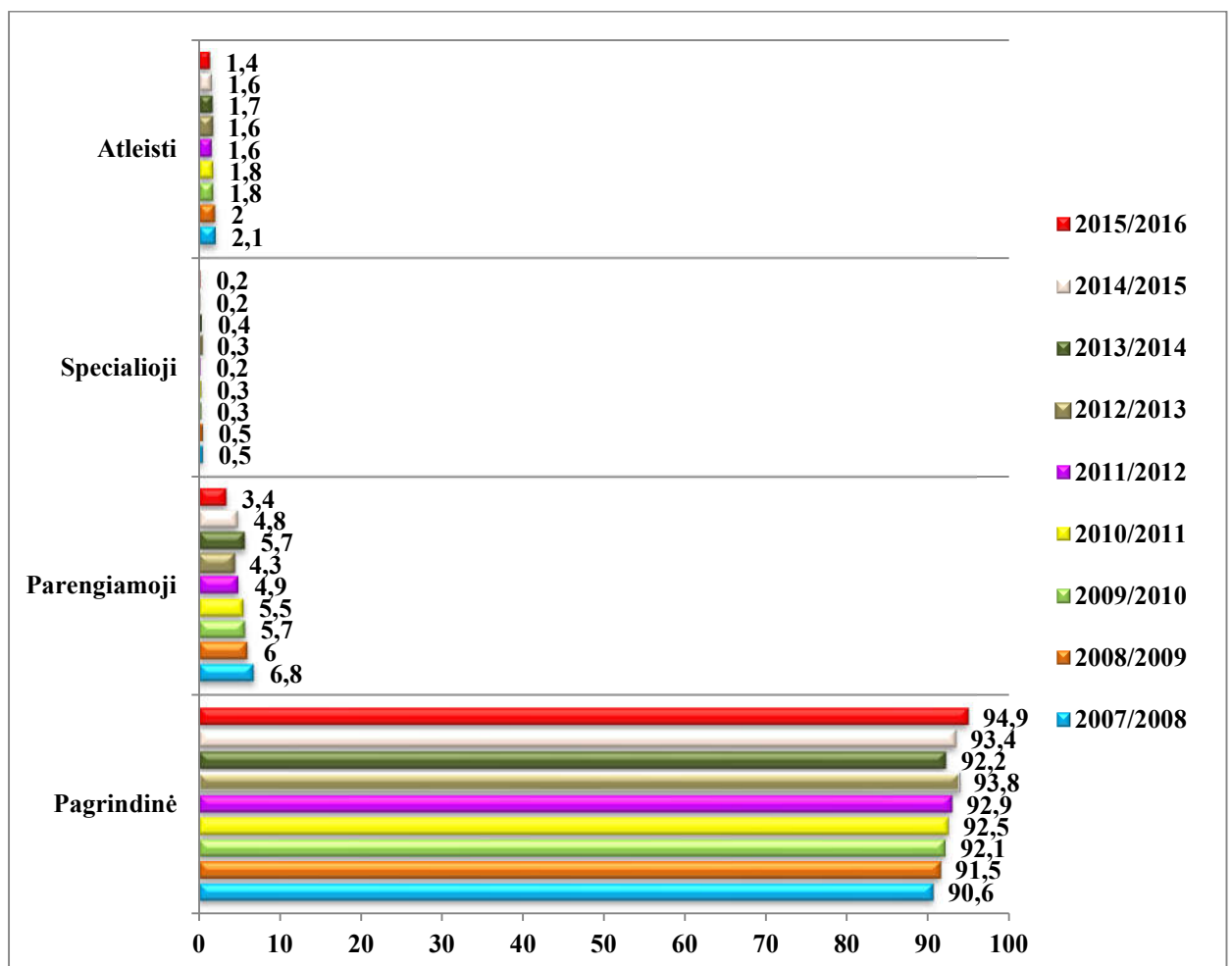
2.2 pav. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse, pagal grupes (proc.)

Analizuojant mokinių pasiskirstymą kūno kultūros grupėse pagal klases matyti, kad pagrindinę grupę daugiausiai lanko 1-4 klasių mokiniai (98,0 proc.), 1,4 proc. priskirta parengiamoji grupė, 0,1 proc. specialioji ir 0,6 proc. atleisti. Parengiamajoje grupėje daugiausiai buvo 11-12 klasių mokinių (5,1 proc.). Specialiąją grupę lanko po 0,3 proc. 5-10 ir 11-12 klasių mokinių ir atleistų (3,5 proc.) nuo kūno kultūros pamokų daugiausiai buvo 11-12 klasių mokinių (žr. 2.3 pav.).

2.3 pav. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse, pagal klases (proc.)

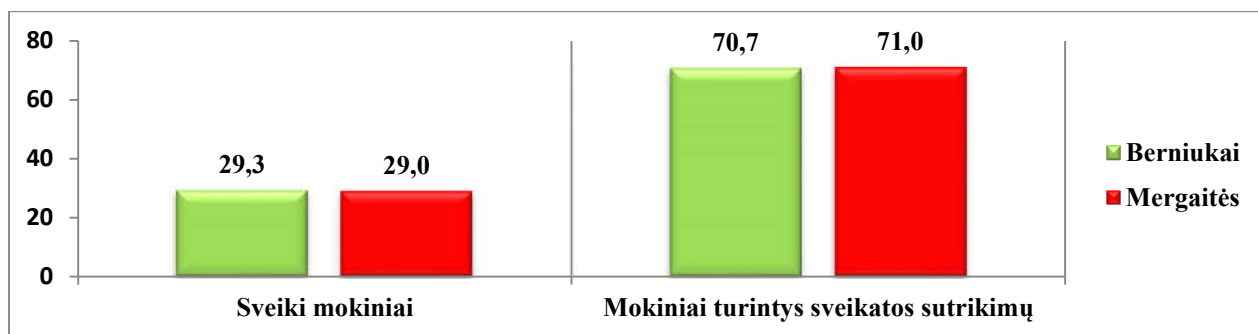
Devynerių metų mokinių sveikatos būklės analizė parodė, kad mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse kinta nežymiai. 2.4 paveiksle matyti procentinės mokinių dalies didėjimas pagrindinėje kūno kultūros grupėje ir nežymus mažėjimas parengiamojoje ir atleistų nuo kūno kultūros pamokų mokinių skaičius (žr. 2.4 pav.).

2.4 pav. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse pagal mokslo metus (proc.)

3. Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sergamumas

Iš pasitikrinusių sveikatą mokinių – 29,2 proc. (3 549) yra sveiki, 70,8 proc. (8 624) turi sutrikimų. Analizuojant duomenis pagal lytį, sveikų berniukų (29,3 proc.) yra šiek tiek daugiau nei sveikų mergaičių (29,0 proc.) (žr. 3.1 pav.).

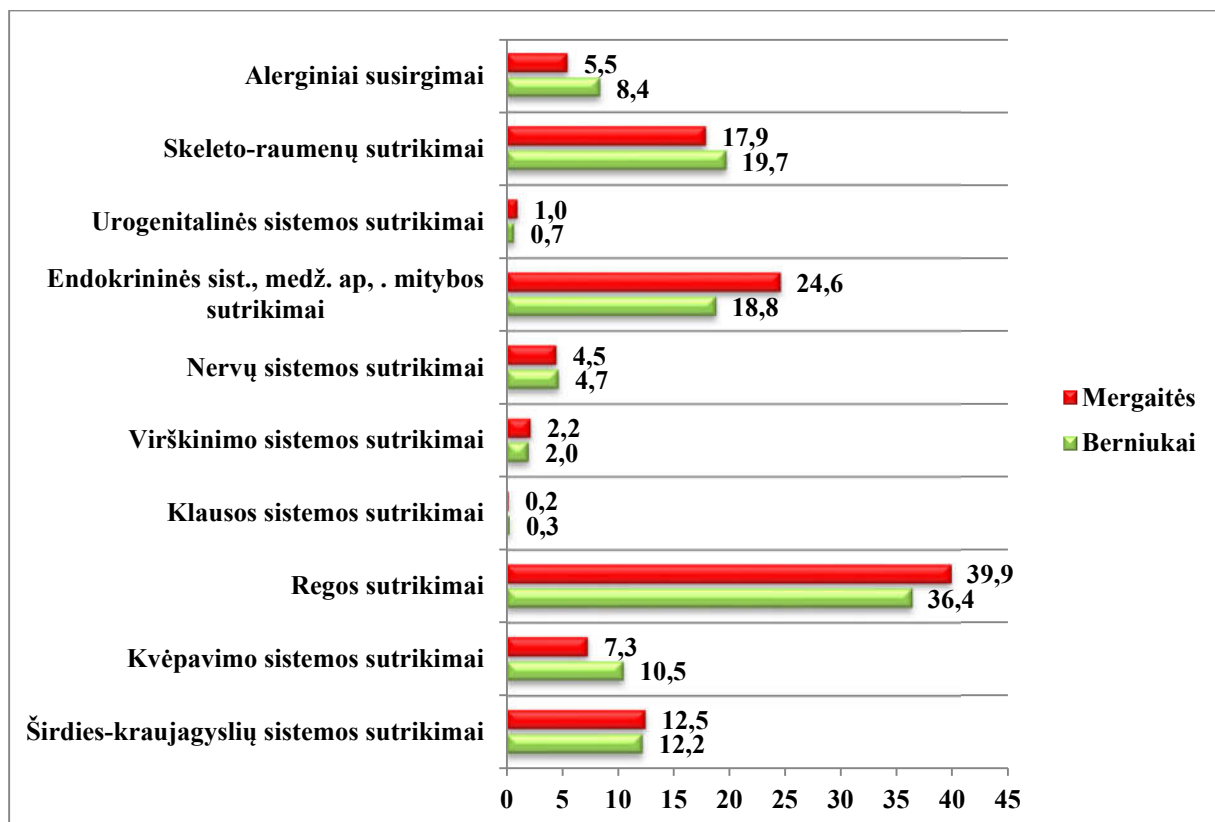
3.1 pav. Sveiki mokiniai ir mokiniai turintys sveikatos sutrikimų Šiaulių miesto bendro lavinimo mokyklose pagal lytį 2015/2016 m. m.

Daugiausia sveikų mokinių yra pradinėje mokykloje (38,2 proc.) ir 1-4 klasėse (31,1 proc.) (žr. 1 lentelę).

1 lentelė.
Sveiki mokiniai ir mokiniai turintys sveikatos sutrikimų, pagal grupes ir klases
(abs. sk. ir proc.)

	Pradinė	Gimnazija	Progimnazija	1-4 kl.	5-10 kl.	11-12 kl.
Sveiki mokiniai	219 (38,2 %)	1 312 (28,4 %)	2 018 (28,9 %)	1 223 (31,1 %)	1 661 (28,0 %)	665 (28,8 %)
Mokiniai turintys sveikatos sutrikimų	355 (61,8 %)	3 306 (71,6 %)	4 963 (71,1 %)	2 712 (68,9 %)	4 265 (72,0 %)	1 647 (71,2 %)

Mergaitės statistiškai reikšmingai ($p < 0,05$) dažniau turi regėjimo sutrikimų (39,9 proc.), endokrininės sistemos sutrikimų (24,6 proc.), širdies-kraujagyslių sistemos sutrikimų (12,5 proc.), virškinimo sistemos sutrikimų (2,2 proc.) ir urogenitalinės sistemos sutrikimų (1,0 proc.). O daugiau berniukams, nei mergaitėms nustatyti skeleto-raumenų sutrikimai (19,7 proc.), kvėpavimo sistemos sutrikimai (10,5 proc.), alerginiai susirgimai (8,4 proc.) bei nervų sistemos sutrikimai (4,7 proc.) (žr. 3.2 pav.).

3.2 pav. Mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją, lyginant pagal lytį (proc.)

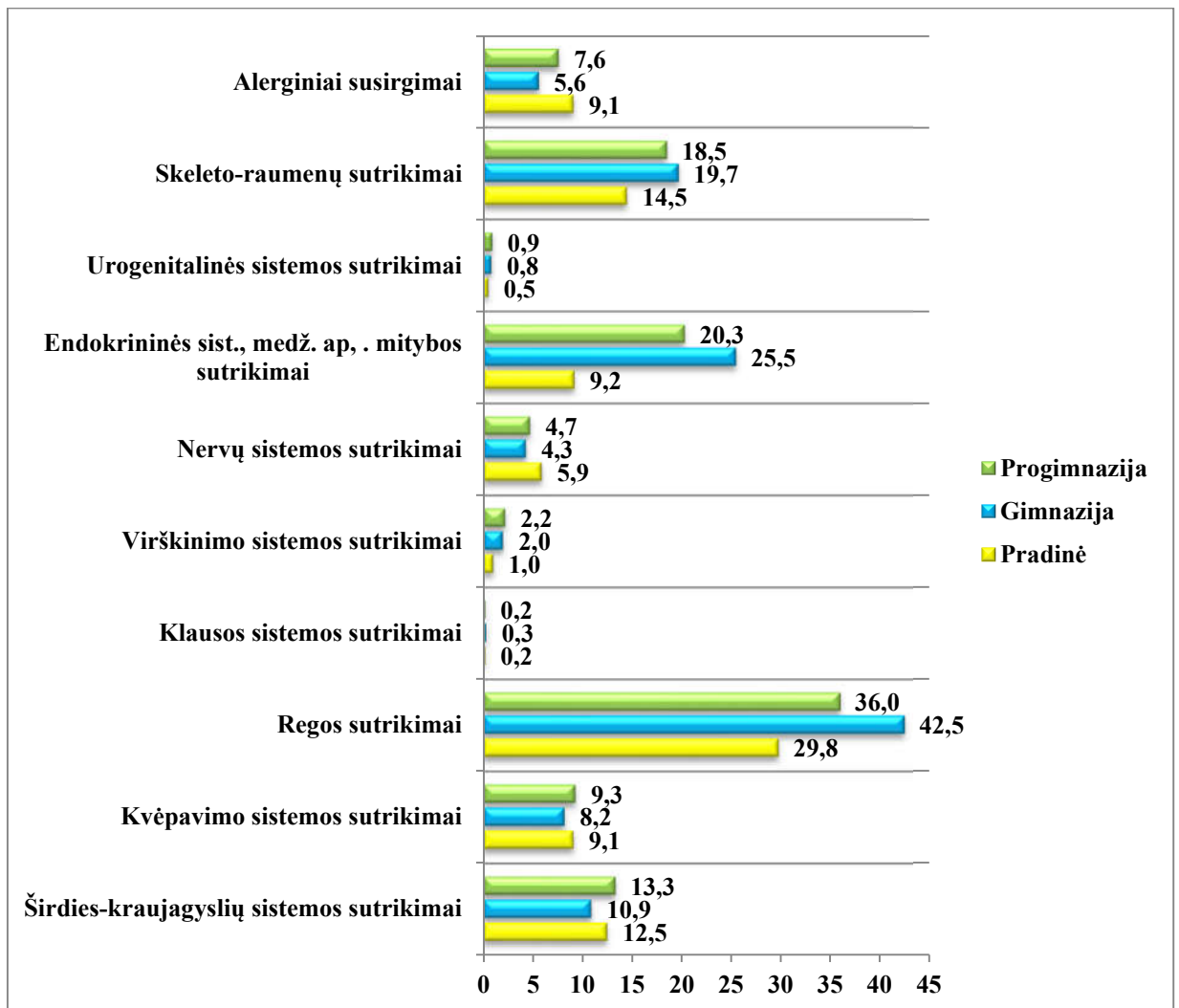
Širdies-kraujagyslių sutrikimai nustatyti 12,3 proc. vaikų, iš jų: 0,4 proc. yra arterinė hipertenzija. Kvėpavimo sutrikimais skundžiasi 8,9 proc. mokinių, iš jų: bronchinė astma – 5,5 proc., tuberkuliozė – 0,1 proc. Regos sutrikimų turi 38,2 proc. mokinių. Nervų sistemos sutrikimų turi 4,6 proc. 1-12 klasės mokinių, iš jų: epilepsiją – 0,5 proc., galvos įtampos skausmus – 0,4 proc. 21,7 proc. mokinių skundžiasi endokrininės sistemos sutrikimais, iš jų: struma nustatyta 6,2 proc. mokinių, cukrinis diabetas – 0,2 proc., antsvoris – 8,4 proc. ir sumažėjęs svoris 4,7 proc. Skeleto-raumenų sistemos sutrikimai nustatyti 18,8 proc. vaikų, iš jų: skoliozė – 2,5 proc., netaisyklinga laikysena – 11,1 proc., plokščiapėdystė – 1,7 proc. (žr. 2 lentelę).

2 lentelė.
 Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją ir lytį
 (abs. sk. ir proc.)

	Viso	Mergaitės	Berniukai
Širdies-kraujagyslių sistemos sutrikimai:	1 502 (12,3 %)	765 (12,5 %)	737 (12,2 %)
<i>Iš jų: arterinė hipertenzija</i>	50 (0,4 %)	14 (0,2 %)	36 (0,6 %)
Kvėpavimo sistemos sutrikimai:	1 083 (8,9 %)	449 (7,3 %)	634 (10,5 %)
<i>Iš jų: bronchinė astma</i>	667 (5,5 %)	254 (4,1 %)	413 (6,8 %)
<i>Iš jų: TBC</i>	14 (0,1 %)	4 (0,1 %)	10 (0,2 %)
Regos sutrikimai	4 645 (38,2 %)	2 452 (39,9 %)	2 193 (36,4 %)
Klausos sutrikimai	29	12	17

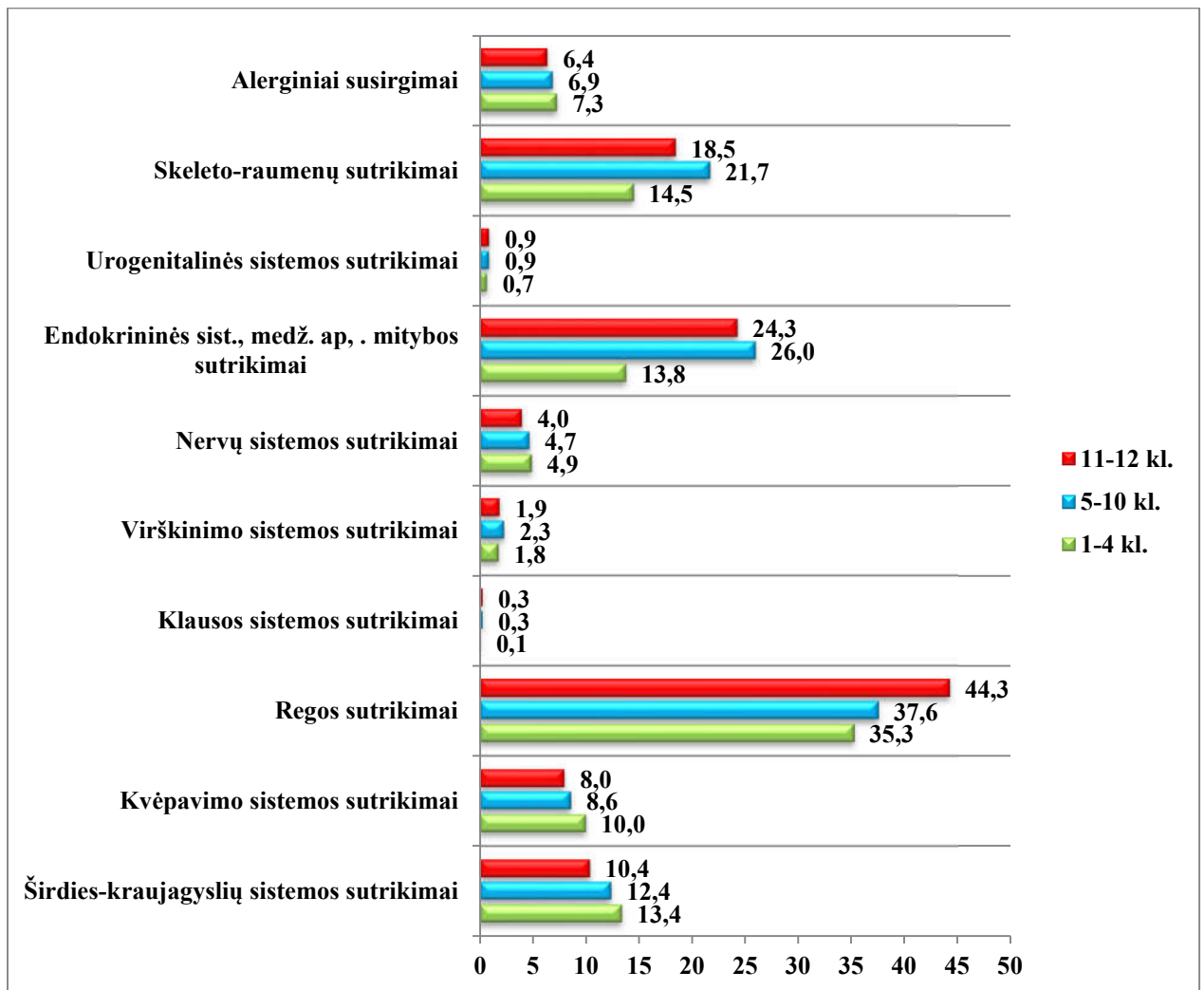
	(0,2 %)	(0,2 %)	(0,3 %)
Virškinimo sistemos sutrikimai	251 (2,1 %)	133 (2,2 %)	118 (2,0 %)
Nervų s. sutrikimai:	559 (4,6 %)	282 (4,7 %)	277 (4,5 %)
<i>Iš jų: epilepsija</i>	56 (0,5 %)	32 (0,5 %)	24 (0,4 %)
<i>Iš jų: galvos įtampos skausmai</i>	48 (0,4 %)	29 (0,5 %)	19 (0,3 %)
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai:	2 647 (21,7 %)	1 511 (24,6 %)	1 136 (18,8 %)
<i>Iš jų: struma</i>	754 (6,2 %)	540 (8,8 %)	214 (3,5 %)
<i>Iš jų: cukrinis diabetas</i>	29 (0,2 %)	13 (0,2 %)	16 (0,3 %)
<i>Iš jų: antsvoris</i>	1 024 (8,4 %)	518 (8,4 %)	506 (8,4 %)
<i>Iš jų: sumažėjęs svoris</i>	571 (4,7 %)	314 (5,1 %)	257 (4,3 %)
Urogenitalinės sistemos sutrikimai	101 (0,8 %)	59 (1,0 %)	42 (0,7 %)
Skeleto-raumenų sistemos sutrikimai	2 286 (18,8 %)	1 097 (17,9 %)	1 189 (19,7 %)
<i>Iš jų: skoliozė</i>	306 (2,5 %)	191 (3,1 %)	115 (1,9 %)
<i>Iš jų: netaisyklinga laikysena</i>	1 357 (11,1 %)	611 (9,9 %)	746 (12,4 %)
<i>Iš jų: plokščiapėdystė</i>	213 (1,7 %)	97 (1,6 %)	116 (1,9 %)
Alerginiai susirgimai	842 (6,9 %)	336 (5,5 %)	506 (8,4 %)

Regos sutrikimai daugiausia nustatyti gimnazijose (42,5 proc.), taip pat gimnazijose daugiau mokinių serga skeleto-raumenų sutrikimais (19,7 proc.) bei endokrininės sistemos sutrikimais (25,5 proc.). Širdies-kraujagyslių sistemos sutrikimai (13,3 proc.) ir kvėpavimo sistemos sutrikimai (9,3 proc.) nustatyti progimnazijoje. Pradinėje mokykloje daugiausia nustatyta nervų sistemos sutrikimų (5,9 proc.) ir alerginiai susirgimai (9,1 proc.) (žr. 3.3 pav.).

3.3 pav. Mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją, lyginant pagal grupę (proc.)

Analizuojant sergamumą pagal klases, matome, kad regos sutrikimų daugiausia nustatyta vyresnių klasių (11- 12 kl.) mokiniams (44,3 proc.). Sergamumas regos sutrikimais didėja su klase. Endokrininės sistemos sutrikimais dažniausiai serga 5-10-ai (26,0 proc.) ir 11-12-ai (24,3 proc.). Širdies-kraujagyslių (13,4 proc.), kvėpavimo (10,0 proc.) ir nervų sistemos sutrikimai (4,9 proc.) daugiausia nustatyti 1-4 klasių mokiniams. Skeleto-raumenų sutrikimai nustatyti 21,7 proc. 5-10 klasių mokiniams, 18,5 proc. 11-12 klasių ir 14,5 proc. 1-4 klasių mokiniams. Iš jų netaisyklinga laikysena nustatyta 14,1 proc. 5-10- ams, 8,8 proc. 1-4- ams ir 7,7 proc. 11-12- ams (žr. 3.4 pav. ir 3 lentelę).

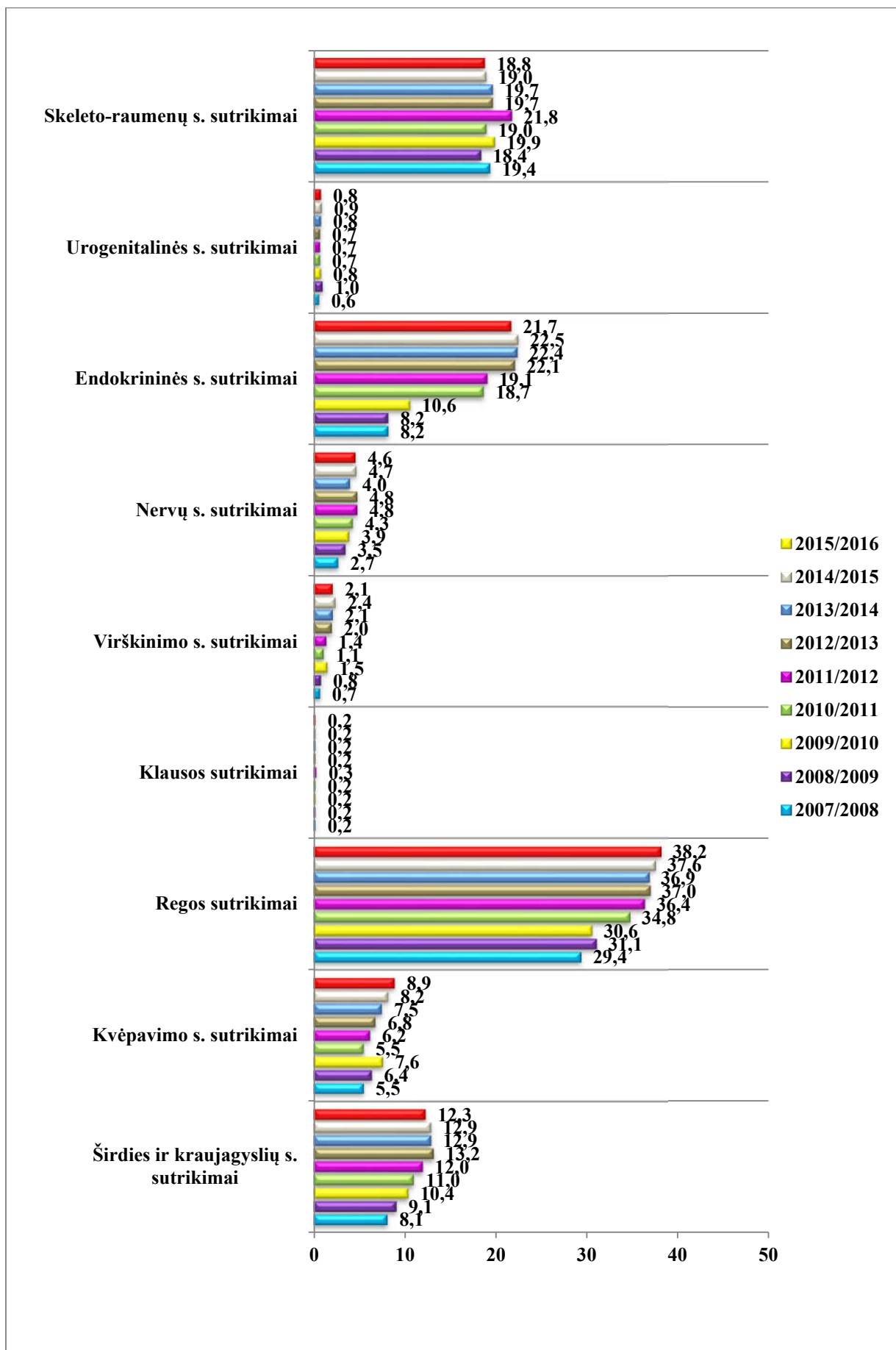
3.4 pav. Mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją, lyginant pagal klasę (proc.)

3 lentelė.
 Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją pagal grupę ir klasę (abs. sk. ir proc.)

	Prad.	Gim.	Prog.	1-4 kl.	5-10 kl.	11-12 kl.
Širdies-kraujagyslių s. sutrikimai:	72 (12,5 %)	505 (10,9 %)	925 (13,3 %)	529 (13,4 %)	733 (12,4 %)	240 (10,4 %)
<i>Iš jų: arterinė hipertenzija</i>	0 (0,0 %)	45 (1,0 %)	5 (0,1 %)	0 (0,0 %)	23 (0,4 %)	27 (1,2 %)
Kvėpavimo s. sutrikimai:	52 (9,1 %)	380 (8,2 %)	651 (9,3 %)	392 (10,0 %)	507 (8,6 %)	184 (8,0 %)
<i>Iš jų: bronchinė astma</i>	44 (7,7 %)	182 (3,9 %)	441 (6,3 %)	272 (6,9 %)	300 (5,1 %)	95 (4,1 %)
<i>Iš jų: TBC</i>	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	14 (0,2 %)	10 (0,3 %)	4 (0,1 %)	0 (0,0 %)
Regos sutrikimai	171 (29,8 %)	1 963 (42,5 %)	2 511 (36,0 %)	1 389 (35,3 %)	2 231 (37,6 %)	1 025 (44,3 %)
Klausos sutrikimai	1 (0,2 %)	12 (0,3 %)	16 (0,2 %)	4 (0,1 %)	19 (0,3 %)	6 (0,3 %)
Virškinimo s. sutrikimai	6 (1,0 %)	94 (2,0 %)	151 (2,2 %)	72 (1,8 %)	136 (2,3 %)	43 (1,9 %)
Nervų s. sutrikimai:	34 (5,9 %)	200 (4,3 %)	325 (4,7 %)	191 (4,9 %)	276 (4,7 %)	92 (4,0 %)

<i>Iš jų: epilepsija</i>	3 (0,5 %)	21 (0,5 %)	32 (0,5 %)	12 (0,3 %)	40 (0,7 %)	4 (0,2 %)
<i>Iš jų: galvos įtampos skausmai</i>	0 (0,0 %)	17 (0,4 %)	31 (0,4 %)	8 (0,2 %)	34 (0,6 %)	6 (0,3 %)
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai:	53 (9,2 %)	1 176 (25,5 %)	1 418 (20,3 %)	544 (13,8 %)	1 542 (26,0 %)	561 (24,3 %)
<i>Iš jų: struma</i>	9 (1,6 %)	408 (8,8 %)	337 (4,8 %)	87 (2,2 %)	444 (7,5 %)	223 (9,6 %)
<i>Iš jų: cukrinis diabetas</i>	2 (0,3 %)	14 (0,3 %)	13 (0,2 %)	3 (0,1 %)	21 (0,4 %)	5 (0,2 %)
<i>Iš jų: antsvoris</i>	25 (4,4 %)	360 (7,8 %)	639 (9,2 %)	294 (7,5 %)	554 (9,3 %)	176 (7,6 %)
<i>Iš jų: sumažėjęs svoris</i>	11 (1,9 %)	268 (5,8 %)	292 (4,2 %)	118 (3,0 %)	338 (5,7 %)	115 (5,0 %)
Urogenitalinės s. sutrikimai	3 (0,5 %)	38 (0,8 %)	60 (0,9 %)	29 (0,7 %)	51 (0,9 %)	21 (0,9 %)
Skeleto-raumenų s. sutrikimai	83 (14,5 %)	909 (19,7 %)	1 294 (18,5 %)	570 (14,5 %)	1 288 (21,7 %)	428 (18,5 %)
<i>Iš jų: skoliozė</i>	1 (0,2 %)	204 (4,4 %)	101 (1,4 %)	17 (0,4 %)	169 (2,9 %)	120 (5,2 %)
<i>Iš jų: netaisyklinga laikysena</i>	53 (9,2 %)	459 (9,9 %)	845 (12,1 %)	345 (8,8 %)	833 (14,1 %)	179 (7,7 %)
<i>Iš jų: plokščiapėdystė</i>	16 (2,8 %)	34 (0,7 %)	163 (2,3%)	123 (3,1 %)	78 (1,3 %)	12 (0,5 %)
Alerginiai susirgimai	52 (9,1 %)	258 (5,6 %)	532 (7,6 %)	287 (7,3 %)	406 (6,9 %)	149 (6,4 %)

Analizuojant devynerių metų mokinių sveikatos sutrikimų dinamiką, matyti, kad kasmet vaikams vis daugiau nustatoma regos, endokrininės, kvėpavimo ir virškinimo sistemos sutrikimų. Tačiau iš 2015/2016 m. m. gautų duomenų pastebima, kad nežymiai sumažėjo skeleto-raumenų sistemos sutrikimų, endokrininės sistemos sutrikimų, virškinimo sistemos sutrikimų, širdies-kraujagyslių sistemos sutrikimų ir nervų sistemos sutrikimų (žr. 3.5 pav.).

3.5 pav. Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sveikatos sutrikimų dinamika, lyginant pagal mokslo metus (proc.)

4. Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras, atsižvelgęs į Odontologų rūmų siūlymą, 2013 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. V-507 pakeitė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymą Nr. V-951 „Dėl statistinės apskaitos formos Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ patvirtinimo“ ir išdėstė nauja redakcija šiuo įsakymu patvirtintą statistinę apskaitos formą Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“.

Šis pakeitimas papildė statistinę apskaitos formą Nr. 027-1/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“ gydytojo odontologo įrašu, įvertinančiu vaiko pieninių, nuolatinių dantų ir žandikaulių būklę.

Remiantis Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklose dirbančių visuomenės sveikatos priežiūros specialistų pateiktais duomenimis, iš 12 173 (6 143 mergaičių ir 6 030 berniukų) mokinių patikrinusių sveikatą, dantys buvo patikrinti 11 994 mokiniams (6 058 mergaitėms ir 5 936 berniukams). 179 mokiniams (94 berniukams ir 85 mergaitėms) dantų būklė nebuvo įvertinta.

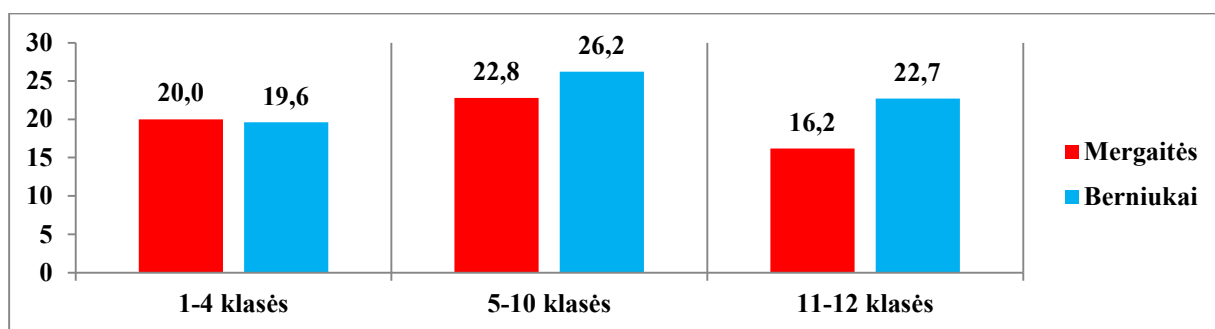
Lyginant pagal klases daugiausiai 5 - 10 klasių – 5 837 (98,5 proc.) mokiniams buvo įvertinta dantų ir žandikaulių būklė, mažiausiai 1 – 4 klasių – 3 874 (98,5 proc.). 11 – 12 klasių – 2 283 (98,7 proc.) mokiniams buvo įvertinta dantų ir žandikaulių būklė (žr. 4 lentelę). 247 (133 berniukams ir 113 mergaitėms) mokinių odontologai dantų būklę nepilnai ar įvertino neteisingai, todėl šie duomenys nebuvo naudojami atliekant skaičiavimus.

4 lentelė.

Mokinių, kuriems įvertinta dantų ir žandikaulių būklė ir kuriems neįvertinta ši būklė, pasiskirstymas pagal lytį ir klases (abs. sk. ir proc.)

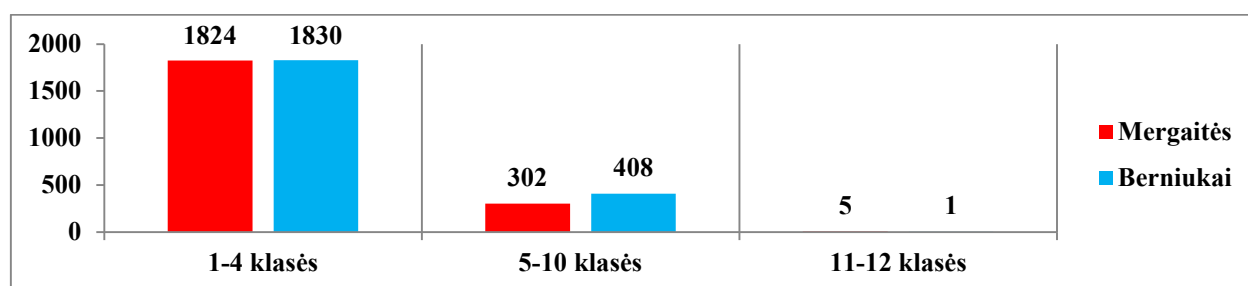
	Iš viso		1–4 kl.		5–10 kl.		11–12 kl.	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Mokinių skaičius, kuriems patikrinti dantys	6 058 (98,6)	5 936 (98,4)	1 967 (98,4)	1 907 (98,5)	2 903 (98,6)	2 934 (98,4)	1 188 (98,9)	1 095 (98,6)
Mokinių skaičius, kuriems nepatikrinti dantys	85 (1,4)	94 (1,6)	31 (1,6)	30 (1,5)	41 (1,4)	48 (1,6)	13 (1,1)	16 (1,4)

Iš odontologų pateiktų pažymų matyti, kad 2 640 mokinių turėjo sveikus dantis. Lyginant pagal klases daugiausia 5 – 10 klasių (26,2 proc. berniukų ir 22,8 proc. mergaičių.) mokiniai turėjo sveikus dantis, mažiausiai – 11 – 12 klasių (22,7 proc. berniukų ir 16,2 proc. mergaičių) mokiniai (žr. 4.1 pav.).

4.1 pav. Mokinių skaičius, kurių dantys buvo sveiki, lyginant pagal lytį ir klases (proc.)

Lyginant pagal lytį ir klases, daugiausiai nesveikų pieninių dantų (pažeistų karieso ir plombuotų) turėjo 1 – 4 klasės mokiniai, iš jų: 1 830 berniukų ir 1 824 mergaitės. 5 – 10 klasėje buvo 408 berniukai ir 302 mergaitės ir 11-12 klasė – 5 mergaitės ir 1 berniukas su nesveikais pieniniais dantimis (žr. 4.2 pav.).

4.2 pav. Mokinių skaičius, kurių pieniniai dantys yra nesveiki, pasiskirstymas pagal lytį ir klases (abs. sk.)

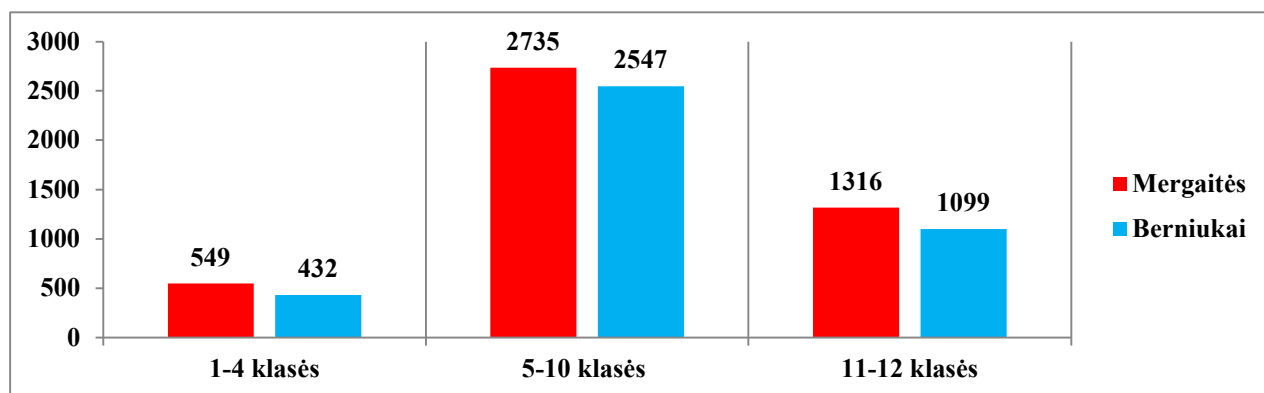
Lyginant duomenis pagal lytį ir klases, 1-4 klasių berniukai (47,9 proc.) nei mergaitės (43,1 proc.) turėjo karieso pažeistus pieninius dantis. Kas antro šios klasės mokinio (49,0 proc. mergaičių ir 48,0 proc. berniukų) dantys buvo plombuoti, o beveik kas penkto (21,7 proc. berniukų ir 21,5 proc. mergaičių) – išrauti dėl karieso. 5,8 proc. 5-10 klasių mokiniai turėjo karieso pažeistus pieninius dantis, 6,4 proc. - plombuoti ir 5,8 proc. – išrauti dėl karieso (žr. 5 lentelę).

5 lentelė.

Mokinių skaičius, kuriems nustatytas pieninių dantų kariesas, kurių dantys plombuoti ar išrauti, pasiskirstymas pagal lytį ir klases (abs. sk. ir proc.)

	Iš viso		1-4 klasės		5-10 klasės		11-12 klasės	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Mokinių skaičius, kuriems nustatytas kariesas	986 (16,3)	1 110 (18,7)	847 (43,1)	914 (47,9)	138 (4,8)	196 (6,7)	1 (0,1)	0 (0,0)
Mokinių skaičius, kuriems plombuoti dantys	1 145 (18,9)	1 129 (19,0)	977 (49,7)	916 (48,0)	164 (5,6)	212 (7,2)	4 (0,3)	1 (0,1)
Mokinių skaičius, kuriems išrauti dantys	583 (9,6)	594 (10,0)	422 (21,5)	414 (21,7)	157 (5,4)	180 (6,1)	3 (0,3)	0 (0,0)

Lyginant pagal lytį ir klases, daugiausiai nesveikų nuolatinių dantų (pažeistų karieso, plombuotų ir išrautų) turėjo 5 – 10 klasės mokiniai, iš jų: 2 735 mergaitėms ir 2 547 berniukams. 11 – 12 klasėje buvo 1 316 mergaičių ir 1 099 berniukai, o 1 – 4 klasėje 549 mergaitės ir 432 berniukai (žr. 4.3 pav.).

4.3 pav. Mokinių skaičius, kurių nuolatiniai dantys yra nesveiki, lyginant pagal lytį ir klases (abs. sk.)

Lyginant duomenis pagal lytį ir klases, daugiausia 11-12 klasių (33,7 proc.) mokiniai turėjo karieso pažeistus nuolatinius dantis, 67,5 proc. šios klasės mokinių dantys buvo plombuoti ir 4,4 proc. – išrauti dėl karieso. Mažiausiai karieso pažeistus nuolatinius dantis turėjo 1-4 klasių mokiniai (12,1 proc.), 13,1 proc. - plombuoti dantys ir 0,2 proc. buvo išrauti dėl karieso (žr. 6 lentelę).

6 lentelė.

Vaikų, kuriems nustatytas nuolatinių dantų kariesas, kurių dantys plombuoti ar išrauti, pasiskirstymas pagal lytį ir klases (abs. sk. ir proc.)

	Iš viso		1-4 klasės		5-10 klasės		11-12 klasės	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Mokinių skaičius, kuriems nustatytas kariesas	1 650 (27,2)	1 543 (26,0)	249 (12,7)	219 (11,5)	1 002 (34,5)	954 (32,5)	399 (33,6)	370 (33,8)
Mokinių skaičius, kuriems plombuoti dantys	2 921 (46,6)	2 422 (40,8)	299 (15,2)	209 (11,0)	1 665 (57,4)	1 524 (51,9)	857 (72,1)	689 (62,9)
Mokinių skaičius, kuriems išrauti dantys	129 (2,1)	113 (1,9)	1 (0,1)	4 (0,2)	68 (2,3)	69 (2,4)	60 (5,1)	40 (3,7)

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad kuo vyresnė klasė, tuo mokiniams buvo nustatytas didesnis ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų skaičius. Daugiausia nesveikų pieninių dantų (karieso pažeisti, plombuoti ir išrauti dėl karieso) turėjo 1-4 klasės mokiniai, o nesveikų nuolatinių dantų (karieso pažeisti, plombuoti ir išrauti dėl karieso) turėjo 5-10 klasės mokiniai (žr. 7 lentelę).

7 lentelė.

Pieninių ir nuolatinių kariozinių, plombuotų ir išrautų dantų skaičius, lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk.)

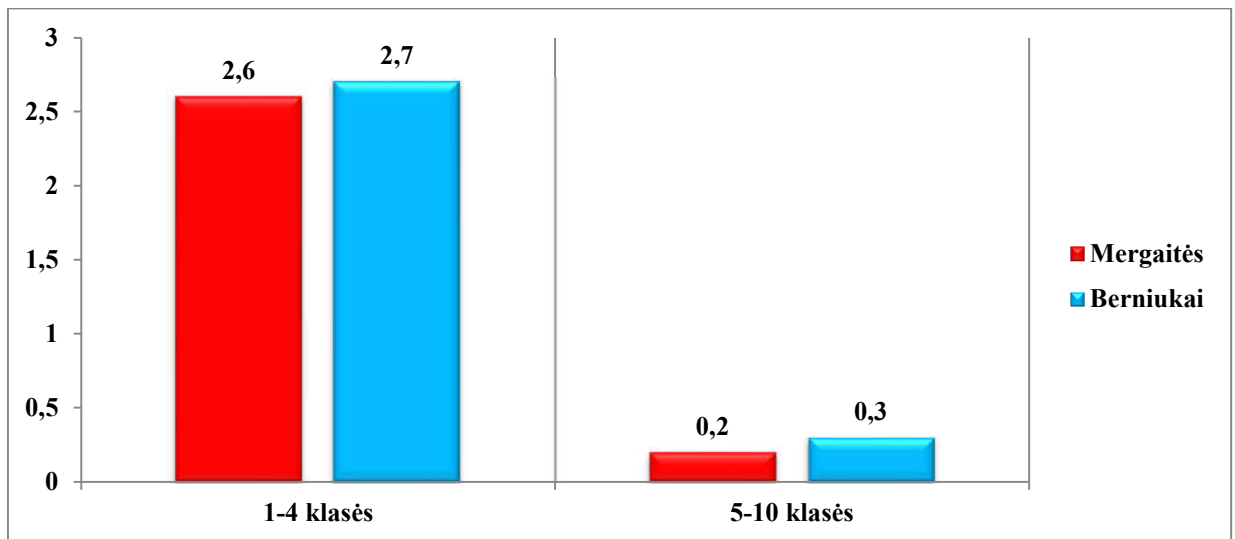
	Iš viso		1-4 klasės		5-10 klasės		11-12 klasės	
	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.
Kariozinių pieninių dantų skaičius	2 839	2 781	2 153	2 396	235	385	1	0
Plombuotų pieninių dantų skaičius	3 381	3 086	3 030	2 663	341	422	10	1
Išrautų pieninių dantų skaičius	4 419	4 167	3 049	2 745	1 350	1 422	20	0
Kariozinių nuolatinių dantų skaičius	3 559	3 380	429	399	2 168	2 015	962	966
Plombuotų nuolatinių dantų skaičius	9 860	7 673	588	388	5 538	4 541	3 734	2 744
Išrautų nuolatinių dantų skaičius	317	294	8	11	141	138	168	145

KPI indeksas tai - dantų ėduonies intensyvumo rodiklis, kuris rodo, kiek ėduonies pažeistų dantų tenka vienam gyventojui. Ėduonies pažeisti dantys gali būti: negydyti, plombuoti ir išrauti dėl karieso. Todėl ėduonies intensyvumui išreikšti yra naudojamas KPI indeksas, rodantis K – kariozinių, P – plombuotų ir I – dėl karieso išrautų dantų skaičių, tenkantį vienam asmeniui. Pieninių dantų karieso intensyvumo indeksas užrašomas mažosiomis raidėmis kpi.

KPI intensyvumo lygiai:

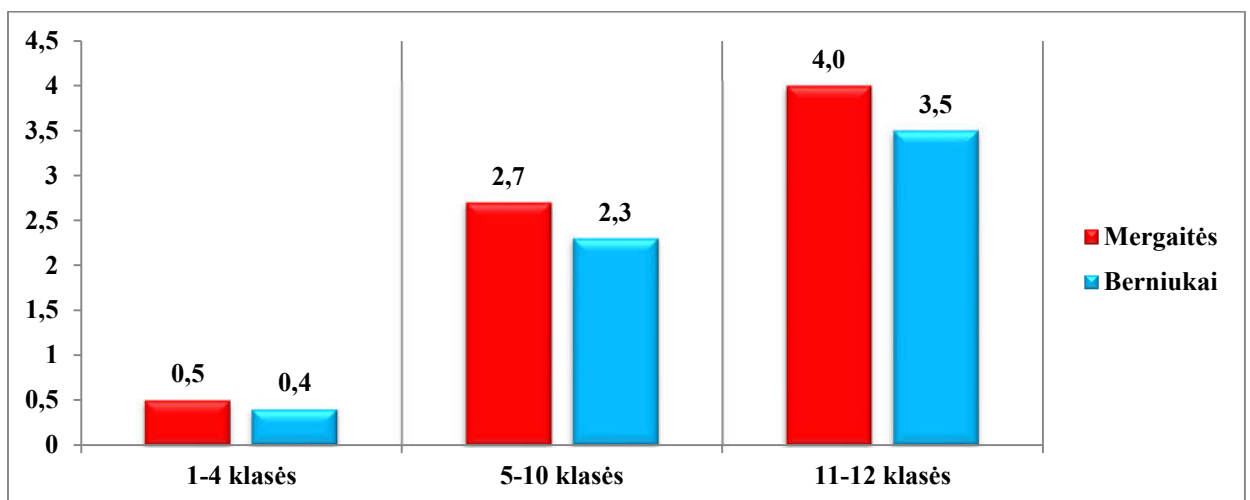
- Labai mažas 0,0 - 1,0
- Mažas 1,1 – 2,6
- Vidutinis 2,7 – 4,4
- Didelis 4,5 – 6,6
- Labai didelis > 6,7

Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, kad bendras bendrojo ugdymo įstaigų mokinių pieninių dantų ėduonies intensyvumo rodiklis yra mažas ir siekė 1,5. Lyginant duomenis pagal lytį, berniukų (1,5) kpi buvo didesnis už mergaičių (1,4) kpi. Lyginant duomenis pagal klases, pieninių dantų ėduonies intensyvumo rodiklis kito nuo labai mažo iki vidutinio. Didžiausias kpi buvo 1-4 klasių (berniukų siekė 2,7, mergaičių – 2,6) mokinių, mažiausias – 5-10 klasių (berniukų – 0,3, mergaičių – 0,2) mokinių (žr. 4.4 pav.).

4.4 pav. Mokių pieninių dantų éduonies intensyvumo rodiklio pasiskirstymas, lyginant pagal lytį ir klases

Nuolatinių dantų bendras bendrojo ugdymo įstaigų mokinių éduonies intensyvumo rodiklis yra mažas ir siekė 2,3. Lyginant duomenis pagal klases, nuolatinių dantų éduonies intensyvumo rodiklis kito nuo labai mažo iki vidutinio. 11 – 12 klasėse nuolatinių dantų éduonies intensyvumo rodiklis buvo vidutinis (mergaičių 4,0, berniukų 3,5), 5 – 10 klasėse – mažas ir vidutinis (mergaičių 2,7, berniukų 2,3), o 1 – 4 – labai mažas (mergaičių 0,5, berniukų 0,4) (žr. 4.5 pav.).

4.5 pav. Mokių nuolatinių dantų éduonies intensyvumo rodiklio pasiskirstymas, lyginant pagal lytį ir klases

Remiantis bendrojo ugdymo įstaigose dirbančių specialistų pateiktais duomenimis, sąkandis buvo patikrintas 11 888 (97,7 proc.) mokiniams, 285 (2,3 proc.) – nepatikrintas. Lyginant pagal klases daugiausia sąkandis įvertintas 1-4 klasių mokiniams (98,2 proc. mergaičių ir 98,0 proc. berniukų), mažiausia – 11-12 klasių mokiniams (97,1 proc. mergaičių ir 97,7 proc. berniukų) (žr. 8 lentelę). 76 (40 mergaičių ir 36 berniukai) mokiniams sąkandis nebuvo įvertintas ar įvertintas neteisingai, todėl šie duomenys nebuvo naudojami atliekant analizę.

8 lentelė.

Mokinių skaičius, kuriems patikrintas ir kuriems nepatikrintas sąkandis, pasiskirstymas pagal lytį ir klases (abs. sk. ir proc.)

	Iš viso		1-4 klasės		5-10 klasės		11-12 klasės	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Mokinių skaičius, kuriems patikrintas sąkandis	5 996 (97,6)	5 892 (97,7)	1 962 (98,2)	1 899 (98,0)	2 868 (97,4)	2 914 (97,7)	1 166 (97,1)	1 079 (97,7)
Mokinių skaičius, kuriems nepatikrintas sąkandis	147 (2,4)	138 (2,3)	36 (1,7)	38 (2,0)	76 (2,6)	68 (2,3)	35 (2,9)	32 (2,9)

Profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenimis, daugumai (8 277 (69,0 proc.)) mokinių sąkandžio patologijos nebuvo nustatyta. 2 230 (1 172 (19,3 proc.) mergaitėms ir 1 058 (17,8 proc.) berniukams) mokiniams nustatyta pavienių dantų patologija, 1 340 (704 (11,6 proc.) ir mergaitėms 636 (10,7 proc.) berniukams) mokiniams nustatyta žandikaulių patologija. Lyginant duomenis pagal klases, pavienių dantų patologija daugiausia nustatyta 5-10 klasių mokiniams (19,5 proc.), mažiausia – 11-12 klasių mokiniams (16,4 proc.). Žandikaulių patologija daugiausia nustatyta 1-4 klasių (268 (13,6 proc.) mergaitėms ir 222 (11,6 proc.) berniukams) mokiniams, mažiausia 11-12 klasių (120 (10,1 proc.) mergaičių ir 89 (8,1 proc.) berniukams) mokiniams (žr. 9 lentelę).

9 lentelė.

Mokinių skaičius, neturinčių sąkandžio patologijos ir turinčių pavienių dantų bei žandikaulių patologiją, pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Iš viso		1-4 klasės		5-10 klasės		11-12 klasės	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Mokinių skaičius, kuriems sąkandžio patologijos nėra	4 104 (67,7)	4 173 (70,3)	1 294 (65,9)	1 392 (70,4)	1 971 (67,9)	2 012 (68,6)	839 (70,6)	819 (74,8)
Mokinių skaičius, kuriems yra pavienių dantų patologija	1 172 (19,3)	1 058 (17,8)	397 (20,2)	324 (17,0)	572 (19,7)	562 (19,2)	203 (17,1)	172 (15,7)
Mokinių skaičius, kuriems yra žandikaulių patologija	704 (11,6)	636 (10,7)	268 (13,6)	222 (11,6)	316 (10,9)	325 (11,1)	120 (10,1)	89 (8,1)

Apibendrinimas

- Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokinių skaičius kiekvienais metais mažėja.
- Pasitikrinusių sveikatą mokinių dalis kasmet auga.
- Didėja mokinių pagrindinėje kūno kultūros grupėje bei mažėja mokinių parengiamojoje bei specialiojoje kūno kultūros grupėje ir atleistų nuo kūno kultūros pamokų skaičius.
- Visiškai sveikų vaikų skaičius 2015 m. m. sumažėjo (2014-2015 m. m. buvo 30,0 proc., 2015-2016 m. m. – 29,2 proc.).
- 2015 m. mokiniams daugiausia nustatyta regos, endokrininės sistemos, medžiagų apykaitos, mitybos bei širdies-kraujagyslių sutrikimų. Mergaitės dažniau turi regėjimo sutrikimų (39,9 proc.), endokrininės sistemos, medžiagų apykaitos, mitybos sutrikimų (24,6 proc.), širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų (12,5 proc.), virškinimo sistemos sutrikimų (2,2 proc.) ir urogenitalinių sistemų sutrikimų (1,0 proc.) O daugiau berniukams, nei mergaitėms nustatyti alerginiai susirgimai (8,4 proc.), skeleto-raumenų sutrikimai (19,7 proc.), nervų sistemos sutrikimai (4,7 proc.) bei kvėpavimo sistemos sutrikimais (9,6 proc.). Lyginant 2007 – 2014 m. laikotarpį, kasmet vaikams vis daugiau nustatoma regos, nervų, kvėpavimo ir virškinimo bei endokrininės sistemos sutrikimų.
- Didžiajai daliai mokinių buvo patikrinta dantų ir žandikaulių būklė.
- Kas penktas 1-4 klasės ir 11-12 klasės bei kas ketvirtas 5-10 klasės mokinys turėjo sveikus dantis.
- Kas trečiam mokiniui buvo rastas pieninių dantų kariesas ir beveik kas šeštam buvo plombuoti dantys.
- Nesveikų nuolatinių dantų daugiausiai turėjo 5-10 klasės mokiniai.
- Beveik kas ketvirtas mokinys turėjo karieso pažeistus nuolatinius dantis.
- Didžioji dalis mokinių neturi sąkandžio problemų.
- Kas penktam mokiniui buvo nustatyta pavienių dantų patologija, o beveik kas devintam mokiniui buvo nustatyta žandikaulių patologija.
- Mokinių pieninių ir nuolatinių dantų ėduonies intensyvumo rodiklis svyravo nuo labai mažo iki mažo.

Rekomendacijos

Lėtinių neinfekcinių ligų rizikos veiksnių stebėseną ir profilaktiką turi būti pradėta dar iki vaiko pradėjant lankyti mokyklą.

Būtina atkreipti didesnę dėmesį į regos, skeleto – raumenų, endokrininės sistemos sutrikimus bei širdies-kraujagyslių sistemų sutrikimus, ypač 1 - 4 klasių mokinių tarpe. Turi būti skatinama mokinių sveika mityba bei didinamas jų fizinis aktyvumas. Mokyklose vykdomi sveikatos projektai turėtų būti nukreipti į šių problemų sprendimą.

Būtina gerinti psichologinį klimatą mokyklose, taip užkertant kelią vaikų sergamumui nervų sistemų ligomis.

Gerinti vaikų teisingos burnos higienos mokymąsi. Reguliariai tikrintis dantis (kas pusmetį). Tėvai nuo mažų dienų turi ugdyti vaikus tinkamai valyti dantis. Taip pat skatinti vaikus savo dantis valyti du kartus per dieną.

Parengė: Šiaulių m. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
Visuomenės sveikatos stebėsenos ir programų skyrius